

передумов для ефективної адаптації принципів елементів цієї концепції в освітніх реаліях нинішньої України. Серед них ми виділяємо групи соціальних, теоретико-методологічних та психологічних чинників.

1. *Соціальні передумови* актуалізації прогресивних ідей А. С. Макаренка у вітчизняній системі підготовки вчителя віддзеркалюють головні тенденції сучасного розвитку світової освіти, а також зумовлюються трансформацією української освітньої галузі в контексті євроінтеграційних прагнень держави:

- орієнтація освіти третього тисячоліття на індивідуальний креативний потенціал особистості, що акцентує увагу вищої школи на реалізації механізмів самотворчості майбутніх педагогів у процесі фахової підготовки, відповідає саме тим ключовим умовам їхнього професійного розвитку, про які дбав А. С. Макаренко, відстоюючи активно-дієве ставлення вчителя до набуття кваліфікації;
- концепція неперервної освіти і освіти впродовж життя, про які в останні десятиліття все більше говорить педагогічна наука, є підтвердженням правоти А. С. Макаренка у питаннях перманентності і прогресивності професійного розвитку педагога, вони створюють ґрунт для більш уважного ставлення до головних професіогенетичних ідей ученого;
- загальноосвітова тенденція до технологізації освітніх процесів і відповідне суспільне замовлення на підготовку компетентного вчителя-професіонала, кваліфікованого педагога-технолога, на нашу думку, лише підтверджує прогностичні здібності видатного педагога, який на 60 років випередив розвиток світової освіти;
- загострення суперечностей етичної самоідентифікації сучасного суспільства повертають домінанту тому аспекту педагогічної кваліфікації, який сам А. С. Макаренко вважав головним і на специфіці якого будував свою концепцію – виховательській майстерності педагога (на відміну від майстерності суто дидактичної).

2. *Теоретико-методологічні передумови* пов'язані з особливостями авторської концепції педагогічної майстерності А. С. Макаренка як універсальної моделі професіогенетичних поглядів ученого. Системну інтеграцію макаренківської концепції в освітньо-професійну практику забезпечує врахування таких її принципів відмінностей:

- цілісність, ґрунтовність, поліаспектність та апробованість у принципово різних за складністю та цільовою наповненістю умовах педагогічної діяльності;
- високий технологічний, теоретичний, соціокультурний, етичний та естетичний потенціал;
- великі можливості для особистісно-професійної самореалізації педагога, розкриття його інтелектуального, емоційного і операціонального потенціалу.

3. *Психологічні передумови* є не менш важливим потенційним чинником сприйнятливості української професійної освіти щодо макаренківських ідей:

- універсальність, зорієнтовність на успішне вирішення широкого кола завдань практичної діяльності, наближеність до найбільш гострих проблем особистісного існування в соціально-професійному полі, велика емоційна привабливість макаренківської концепції привертає підвищену увагу педагогів-практиків, незалежно від їх фахової спеціалізації;
- популярність постаті А. С. Макаренка серед педагогічної громадськості, широка обізнаність учительського загалу завдяки університетським програмам та педагогічній пресі з його життєдіяльністю, головними художніми і науковими творами створюють певний конструктивний імідж імені та ідеям вченого;
- художня виразність, яскравість і гостро полемічна форма багатьох художніх, наукових і публіцистичних творів А. С. Макаренка не лише полегшують сприйняття його теоретичних постулатів, але й виконують важливу мотиваційну функцію щодо їхнього засвоєння.

Представлені передумови, на нашу думку, дозволяють сподіватися на ефективне розв'язання комплексу теоретичних, управлінських і методичних завдань щодо актуалізації макаренківської спадщини.

Література

1. Державний архів Харківської області, ф. Р-917, оп. 1, спр. 43, арк. 184–185.
2. Макаренко А. С. Публичные выступления (1936–1939 гг.). Аутентичное издание / А. С. Макаренко ; сост., автор комментариев: Гётц Хиллиг. – Елец: ЕГУ им. И. А. Бунина, 2012. – С. 121, 181, 134–135, 303, 344–346, 399–400, 463.

ЕТНОПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ НАУКОВОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

*О.М. Ткаченко
Кіровоград, Україна*

Наукова підготовка майбутніх педагогів, їхня методологічна культура визначають якість професійної діяльності вчителів, вихователів, соціальних педагогів, рівень досконалості в організації загальної і професійної освіти, інтенсивність подальшого розвитку педагогічної науки. Особливої

актуальності та специфічності ця проблема набуває в умовах глобалізації економіки та динамічності життя, притаманних сучасному світу.

Проблеми організації наукової роботи студентів, методологічної підготовки молодих науковців, педагогічної діагностики досліджено Ю. К. Бабанським, С. У. Гончаренком, К. Інгенкампом, В. В. Красвським, С. Д. Максименком, О. І. Піскуновим, В. М. Полонським, М. М. Скаткіним та іншими. Етнопедagogічний аспект наукового педагогічного дослідження не знайшов належного висвітлення у працях відомих науковців, що й зумовило наше звернення до цього питання у даній статті.

Професійна підготовка фахівців у галузі педагогіки, здатних здійснювати наукове дослідження, містить низку компонентів, серед яких вагоме місце займає оволодіння основними етапами та стадіями організації наукової роботи. До основних стадій С. У. Гончаренко відносить визначення проблеми, опрацювання літератури, формулювання гіпотез, вибір методів дослідження, проведення дослідження, інтерпретацію результатів дослідження та їх оприлюднення [1, 20].

Визначальною стадією наукового дослідження є опрацювання літератури, оскільки саме від неї залежить якість усієї роботи та окремих її етапів: обґрунтування актуальності проблеми, визначення рівня розробленості теми, окреслення мети і завдань роботи, нагромадження наукової інформації, вибір напрямів дослідження, відпрацювання його гіпотези й теоретичних передумов, вибір методів вивчення проблеми тощо. Побудова теоретичної та нормативної моделі [2, 340] в науковому педагогічному дослідженні ґрунтується, як зазначають О. В. Бережнова та В. В. Краєвський, на аргументації, основним джерелом якої виступає названа стадія [2, 344].

Наукове пізнання проблеми дослідження в педагогіці, у більшості випадків, передбачає аналіз філософської, психологічної та педагогічної літератури, що забезпечує різнобічність і ґрунтовність вивчення проблеми, термінологічну однозначність у роботі. Можлива потреба у вивченні наукової літератури з науки, основи якої спеціально вивчаються. Наприклад, географії, біології тощо – для майбутніх учителів природничих дисциплін. У педагогічному дослідженні особлива увага приділяється вивченню педагогічної літератури.

Загальноприйнятим у методологічних підходах до організації студентського наукового дослідження для уникнення дублювань «відкриття» і дослідницьких помилок, аргументації наукової новизни, визначення теоретичних засад дослідження, формулювання гіпотез тощо є звернення до наукової літератури з історії педагогіки, сучасної наукової педагогічної літератури в галузі дидактики, теорії виховання, педагогіки сімейного виховання тощо. Важливим способом оцінки теоретичної моделі дослідження сучасні науковці вважають «використання аналогії у становленні зарубіжних освітніх систем» [2, 361]. Отже, зростає роль наукової літератури в галузі порівняльної педагогіки.

Цінним способом перевірки вірогідності запропонованої в дослідженні теоретичної моделі є її оцінка з метою виявлення узгодженості елементів та «корекції на основі фактів дійсності» [2, 359]. З цією метою студентів націлюють на вивчення широкого педагогічного досвіду та передового педагогічного досвіду. Основними джерелами вивчення цього досвіду виявляються статті з періодичної літератури, картки передового педагогічного досвіду, відеозаписи уроків та виховних заходів тощо.

Особливої вагомості для педагогічних досліджень, оцінки створених теоретичних та нормативних моделей (з урахуванням рівня розвитку педагогіки як науки, багатства традиційних виховних систем, характерних для сучасності міграційних процесів) набувають педагогічні традиції. Студентам пропонується вивчення відповідної темі дослідження наукової етнопедagogічної літератури, що дає їм змогу врахувати вітчизняний та світовий народний педагогічний досвід у розв'язанні проблеми, уникнути упередженості в оцінці певних виховних систем, удосконалити аргументацію основних положень роботи, теоретичної та нормативної моделей дослідження.

Отже, оптимізація наукової підготовки майбутніх вчителів передбачає врахування наявності етнопедagogічного аспекту наукового педагогічного дослідження, вивчення якого сприяє удосконаленню якості створених студентами теоретичної та нормативної моделей розв'язання наукової проблеми.

Література

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям / Семен Устимович Гончаренко. – Київ – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2010. – 308 с.
2. Краєвський В. В. Методология педагогики: новый этап / В. В. Краєвський, Е. В. Бережнова. – М.: Академия, 2006. – 394 с.

SOME ASPECTS BOLOGNA EDUCATIONAL SYSTEM IN THE KHMELNITSKY NATIONAL UNIVERSITY

*A.S. Tkachuk
Khmelnitsky, Ukraine*

Today a very important factor that hinders the implementation of the Bologna process is the lack of the academic freedom of institutions of higher education in Ukraine within the scope of their autonomy on students' self-selection of individual course of study for a particular academic trajectory in the conditions of not strictly